

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид.наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

П 68 **Правове** регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О.В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А.О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л.Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ У ЄС ТА В УКРАЇНІ⁶

Плотнікова М. В.

к.ю.н., доцент

*Навчально-науковий інститут права Сумського державного
університету*

Регулювання ринків фінансових послуг покликане забезпечити насамперед стабільність фінансового ринку та запобігти новим кризовим явищам. Слід погодитися із тим, що дієва та ефективна система захисту прав споживачів фінансових послуг необхідна для розвитку економіки, адже завдяки цьому розширюється коло споживачів залучених у цю сферу [1]. Таким чином, поведінка споживачів впливає на розвиток ринку, тому слід враховувати інтереси цієї групи при визначенні прав та обов'язків учасників ринку. Споживача як слабку сторону цих відносин слід захищати на всіх етапах його відносин з фінансовою установою, для цього потрібно сформувати нормативну базу, яка дозволить мінімізувати порушення прав споживачів, підсилить відповідальність фінансових установ.

У 2011 р. робоча група Комітету з фінансових ринків Організації економічного співробітництва та розвитку, спільно з Радою з фінансової стабільності та її консультативною групою, а також за сприяння інших міжнародних організацій, розробили «Принципи високого рівня захисту прав споживачів фінансових послуг». Серед цих принципів на перше місце поставлено наявність відповідної правової, регуляторної та наглядової бази [2].

Реалізація цього принципу передбачає те, що захист прав споживачів фінансових послуг має бути невід'ємною частиною правової, регуляторної та наглядової бази і відображати різноманітність національних умов та глобальні ринкові і регуляторні зміни у фінансовому секторі. При цьому регулювання має відображати та бути пропор-

⁶ Дослідження проведено на виконання міжнародного проекту в сфері освіти «619998-ERP1-2020-1-UA-ERP1MO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг» (спільний проект СумДУ, Еразмус+ Жан Моне Фонду та Виконавчого агентства з питань освіти та культури за підтримки ЄС). Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, який відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальність за будь-яке використання інформації, що міститься в ній.

ційним характеристикам, типу та різноманітності фінансових продуктів і споживачів, їхнім правам та обов'язкам, а також реагувати на нові продукти, конструкції, технології та механізми надання послуг. Також повинні існувати сильні та ефективні правові та судові або наглядові механізми для захисту споживачів від фінансових шахрайств, зловживань та помилок, а також для покарання за них. Діяльність надавачів фінансових послуг та уповноважених агентів повинна належним чином регулюватися та/або вони повинні перебувати під наглядом з урахуванням відповідних підходів до надання послуг та галузевих особливостей [2].

Українською важливою умовою реалізації принципу формування належної нормативної бази у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг визначається необхідність проведення консультацій з відповідними неурядовими зацікавленими сторонами, у тому числі галузевими та споживчими організаціями, професійними організаціями та дослідницькими спільнотами при розробці політики, пов'язаної із захистом прав споживачів фінансових послуг та їх освітою. Наголошується на важливості забезпечити полегшений та розширений доступ відповідних зацікавлених сторін і, зокрема, організацій споживачів до процесів ухвалення рішень [2].

Дослідники вважають консультації з громадськістю щодо пропозицій нових політик і законів сьогодні загальноприйнятим і очікуваним елементом демократичного процесу [3].

У Європейському Союзі підготовку проєктів правових актів, які ухвалюють спільним рішенням Європейського Парламенту та Ради, відповідно до ст. 289 Договору про функціонування Європейського Союзу покладено на Європейську комісію. В окремих випадках, Європейська комісія уповноважена ухвалювати делеговані акти (ст. 290) [4]. Відповідно до ст. 132 зазначеного Договору регламенту щодо питань, окреслених у Протоколі № 4 до Договорів, уповноважений ухвалювати Європейський центральний банк.

Якщо розглядати як реалізовано питання участі громадськості на етапі законопроектної роботи у Європейському Союзі, то слід насамперед згадати діяльність Групи користувачів фінансових послуг (Financial Services User Group, FSUG). Її було створено у 2010 році з метою залучення користувачів фінансових послуг до формування політики на підставі Рішення 2010/C 199/02 [5], пізніше у 2017 році уточнено засади діяльності Групи на підставі Рішення C(2017)359 [6].

До завдань FSUG входить: 1) надання консультацій Європейській Комісії щодо підготовки та реалізації законодавства чи політичних

ініціатив, що стосуються користувачів фінансових послуг; 2) завчасне визначення ключових проблем, що стосуються користувачів фінансових послуг; 3) консультування та підтримування зв'язку із представниками користувачів фінансових послуг та представницькими органами на рівні Європейського Союзу та національному рівні. До складу Групи входить до 20 членів, які є особами, призначеними представляти інтереси споживачів, роздрібних інвесторів або мікропідприємств, а також окремими експертами, які мають досвід роботи у сфері фінансових послуг з точки зору користувачів фінансових послуг. Засідання групи проводяться п'ять разів на рік, рішення ухвалюються на основі консенсусу та вироблення колективної думки з питань, які вона розглядає. Однак, час від часу, члени групи можуть висловлювати думку меншості. Крім роботи над своєю узгодженою робочою програмою, FSUG: реагує на відповідні консультації з боку Європейської Комісії та інших політиків Європейського Союзу; проактивно намагається визначити ключові проблеми у сфері фінансових послуг, які впливають на користувачів фінансових послуг; підтримує зв'язок та надає інформацію представникам користувачів фінансових послуг та представницьким органам на рівні Європейського Союзу та на національному рівні [7]. Для цієї групи експертів затверджено власні Правила процедури [8]. Перелік експертів, які є членами Групи на 2022-2025 роки, оприлюднений на сайті Європейської комісії [9]. Наприклад, реалізуючи функцію консультування Європейської Комісії при підготовці законодавства, що стосуються користувачів фінансових послуг у 2022 році, FSUG надавала висновки щодо перегляду Директиви Комісії про платіжні послуги 2 (PSD2), щодо майбутнього пакету законів про роздрібні інвестиції [10].

Консультації із громадськістю Європейський центральний банк проводить для того, щоб отримати думку зацікавлених громадян ЄС, учасників ринку та інших зацікавлених сторін щодо ключових наглядових правил і політики, які він планує запровадити [11].

Оцінюючи застосування такого демократичного інструменту як консультації з громадськістю у державах-членах Європейського Союзу, які приєдналися останніми, Е. Донелан зазначає, що ці держави починають розробляти керівні принципи проведення консультацій так само, як це склалося у практиці Європейської Комісії. При цьому дослідник стверджує, що не можна стверджувати, що є єдина правильна модель участі громадськості в розробці політики, відповідно нові країни-члени ЄС розроблятимуть і будуватимуть свої власні ме-

тодології консультацій, що відповідають їхнім власним культурам і суспільствам. [12].

В Україні нормативно-правова база у сфері фінансових послуг складається із законів та підзаконних актів Національного банку України. Тому розглянемо спочатку визначимо особливості участі громадськості у підготовці проєктів законів. Суб'єктами законодавчої ініціативи відповідно до ст. 89 Регламенту Верховної Ради України є Президент України, народні депутати та Кабінет Міністрів України [13]. Національний банк на даний час позбавлений права законодавчої ініціативи відповідно до Закону України від 16 січня 2020 року № 469-IX.

За підготовку проєктів законів, що вносяться Президентом України до Верховної Ради України, відповідає Офіс Президента [14]. Участь громадськості у процесі підготовки проєктів законів жодним чином не регламентована.

Кабінет Міністрів України як колегіальний орган схвалює та подає на розгляд Верховної ради проєкти законів, подані на розгляд міністерствами [15]. Міністр погоджує проєкти актів, підготовлені міністерством, а також центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується через це міністерство [16]. Основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю щодо формування та реалізації державної політики визначено у Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики. Такі консультації можуть проводитися за ініціативи центрального органу виконавчої влади (відповідний орган складає орієнтовний план консультацій з громадськістю з урахуванням програмних документів уряду, планів законопроектної роботи тощо), а також за ініціативи інститутів громадянського суспільства (громадські об'єднання, недержавні ЗМІ тощо). Ще один спосіб взаємодії, передбачений Порядком – це вивчення громадської думки, яке може організувати відповідний орган, що відповідає за формування і здійснення політики у тій чи іншій сфері [17].

Для сприяння участі громадськості у формуванні та реалізації державної, регіональної політики при центральних та місцевих органах виконавчої влади створюються спеціальні тимчасові консультативно-дорадчі органи – громадські ради. Порядок їх формування та діяльності визначено у Типовому положенні про громадську раду при міністерстві, іншому центральному органі виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласній, Київській та Севас-

топольській міській, районній, районній у м. Києві та Севастополі державній адміністрації. Відповідно до п. 5. цього положення громадська рада зокрема має право проводити відповідно до законодавства громадську експертизу проєктів нормативно-правових актів, розроблених органом виконавчої влади [17].

Наприклад, Наказом Міністерства фінансів України від 13.12.2021 № 671 затверджено Положення про Громадську раду при Міністерстві фінансів України [18]. У плані роботи Фінансового комітету Громадської ради при Міністерстві фінансів України на 2023 рік передбачено обговорення підготовлених законопроєктів щодо корпоративного управління державними банками та фінансового моніторингу, тобто з питань, віднесені до повноважень цього міністерства.

Окремий порядок громадського обговорення передбачено для проєктів регуляторних актів – відповідно до Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [19]. Кожен проєкт регуляторного акту оприлюднюється з метою одержання зауважень і пропозицій від фізичних та юридичних осіб, їх об'єднань. За результатами розгляду цих зауважень та пропозицій розробник проєкту регуляторного акта повністю чи частково враховує одержані зауваження і пропозиції або мотивовано їх відхиляє (ст. 9 Закону).

Ще одним способом участі громадськості на етапі обговорення проєктів нормативно-правових актів є передбачена у ст. 235 Регламенту Верховної Ради України можливість участі в парламентських слуханнях у Верховній Раді представників об'єднань громадян, наукових установ, представників громадськості, ініціаторів електронної петиції [13].

Певною мірою громадськість залучається до обговорення питань, які потребують правового регулювання, завдяки роботі комітетів Верховної Ради України. Так, Комітет Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики організовує круглі столи за участі народних депутатів, представників органів виконавчої та громадськості [20].

Державне регулювання діяльності з надання фінансових та супровідних послуг відповідно до ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії» передбачає насамперед створення та вдосконалення системи норм, які регулюють діяльність надавачів цих послуг, відносини учасників ринку між собою та регуляторами. Національний банк України згідно з ст. 22 цього Закону уповноваже-

ний здійснювати державне регулювання діяльності надавачів послуг страхування, надання коштів та банківських металів у кредит, залучення коштів та банківських металів, що підлягають поверненню, фінансового лізингу, факторингу, надання гарантій, торгівлі валютними цінностями, фінансових платіжних послуг [21].

Діяльність Національного банку України щодо підготовки проєктів нормативно-правових актів визначається відомчими документами. Насамперед слід назвати Інструкцію з організації документування управлінської інформації в Національному банку України, затверджену Рішенням Правління Національного банку України від 15.12.2022 № 583-рш. Проте цей документ встановлює загальні вимоги щодо принципу єдності підходів щодо документування управлінської інформації, включаючи нормативно-правові та розпорядчі акти Національного банку України, та не містить положень про будь-яку участь представників громадськості на етапі підготовки проєктів рішень.

У 2014 році було затверджено Положення про Громадську раду при Національному банку України [22]. Відповідно до п. 2 цього документу серед основних завдань Громадської ради передбачено: 1) створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами; 2) співпраця з Національним банком у підготовці та проведенні громадських обговорень з питань захисту прав та інтересів споживачів банківських послуг; 3) підготовка проєктів нормативно-правових актів з питань захисту прав та інтересів споживачів банківських послуг; 4) розроблення та надання пропозицій щодо запровадження на практиці дієвих механізмів у сфері захисту прав та законних інтересів вкладників та кредиторів банків; 5) розгляд проблемних питань у сфері захисту прав та інтересів споживачів банківських послуг та надання пропозицій щодо шляхів їх вирішення; 6) сприяння проведенню діалогу між громадянами та Національним банком як органом банківського нагляду.

На сайті Верховної Ради України є наказ 2014 року про кількісний та персональний склад Громадської ради при Національному банку України [23]. Проте будь-яка інформація про склад чи діяльність Громадської ради при Національному банку України на сайті регулятора чи у ЗМІ у теперішній час відсутня. Хоча у Стратегії Національного банку України до 2025 року наголошується на важливості залучення експертів до обговорення проєктів рішень до їх затвердження [24].

Національний банк України належить до переліку регуляторних органів, тому підготовка частини його актів здійснюється у відповідності із вимогами Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності». Відповідно до ст. 3 цього закону його дія не поширюється на здійснення регуляторної діяльності, пов'язаної з прийняттям актів Національного банку України за винятком нормативно-правових актів, пов'язаних із здійсненням функції державного регулювання та нагляду на ринках небанківських фінансових послуг [19]. Таким чином ухвалення актів Національного банку України стосовно сфери банківських послуг здійснюється у звичайному порядку.

Підсумовуючи слід зазначити, що важливість участі громадськості на етапі ухвалення рішень, що стосуються регулювання фінансових послуг, визнається економічно розвиненими країнами як необхідна складова такого принципу як формування належної правової бази у сфері захисту прав споживачів. У Європейському Союзі участь представників громадськості у підготовці нормативно-правових актів реалізовано через роботу експертної групи, до складу якої входять експерти у сфері фінансових послуг та представники організацій споживачів, яка на етапі підготовки Європейською комісією проектів нормативних актів надає свої висновки. А також через проведення консультацій із громадськістю при підготовці рішень Європейського центрального банку, коли будь-яка зацікавлена особа може надати свої зауваження та пропозиції до проекту.

В Україні склалася своя система участі громадськості у підготовці проектів законів, яка у цілому дає можливість впливати на формування державної політики. У загальному випадку це реалізується через діяльність громадських рад міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, які подають на схвалення Кабінету Міністрів України підготовлені проекти; або участі у парламентських слуханнях та інших заходах організованих робочими органами парламенту; або наданні пропозицій при обговоренні проектів регуляторних актів. Слід визнати, що окрема процедура, що передбачає обов'язковий розгляд наданих пропозицій зацікавлених осіб щодо регуляторних актів, сприяє посиленню ролі громадськості у нормотворчому процесі. Проте відсутня системна робота представників громадськості та споживачів при підготовці проектів нормативно-правових актів Національного банку України що стосуються банківських фінансових послуг. У сфері регулювання небанківських фінансових послуг участь громадськості реалізована достатньо. Уяв-

ляється доцільним поновити діяльність громадської ради при Національному банку України, та повернути право Національному банку України законодавчої ініціативи.

Література:

1. Янишен В.П. Правові засади захисту прав споживачів фінансових послуг. Теорія і практика правознавства. 2019. Вип. 2 (16). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/186027/185869>.

2. G20 High-level principles on financial consumer protection / Organisation for Economic Co-operation and Development. URL: <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-markets/48892010.pdf>.

3. Donelan E. Consultation – a Key Tool for Better Regulation in Europe and Romania. Workshop on “Consultation Practices within the Process of Public Policies – Challenges and Opportunities”. URL: <https://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/41838190.pdf>.

4. Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union.

URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:12012E/TXT:en:PDF>

5. Commission Decision of 20 July 2010 setting up a Financial Services User Group. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010D0721\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32010D0721(02)).

6. Commission Decision of 30.1.2017 recasting Commission Decision 2010/C 199/02 of 20 July 2010 setting up a Financial Services User Group.

URL: https://finance.ec.europa.eu/document/download/94f28be4-8af6-4d82-bc0a-d40daba72459_en?filename=fsug-decision-2017_en.pdf.

7. FSUG Report 2020-2021.

URL: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-02/fsug-annual-report-2020-2021_en.pdf.

8. Rules of procedure of the group of experts "Financial services user group". URL: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2020-04/fsug-rules-of-procedure_en.pdf.

9. List of FSUG Members (2022 – 2025). URL: https://finance.ec.europa.eu/system/files/2022-09/fsug-members-2022-2025_en.pdf.

10. FSUG opinions 2022.

URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/fsug-opinions-2022_en.

11. Public consultations.

URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/legalframework/publications/html/index.en.html>.

12. Donelan1 E. Consultation – a Key Tool for Better Regulation in Europe and Romania. Workshop on “Consultation Practices within the Process of Public Policies – Challenges and Opportunities”. URL: <https://www.sigmaweb.org/publicationsdocuments/41838190.pdf>.

13. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>.

14. Положення про Офіс Президента України: затверджено Указом Президента України від 25 червня 2019 року № 436/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text>.

15. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.

16. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

17. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text>.

18. Про затвердження Положення про Громадську раду при Міністерстві фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 13.12.2021 № 671.

URL: <https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%BD%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7%E2%84%96671.pdf>.

19. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.

20. Звіти про роботу Комітету з питань фінансів, податкової та митної політики.

URL: <https://komfinbank.rada.gov.ua/news/dijalnist9skl/zvit9skl/>.

21. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України від 14 грудня 2021 року № 1953-IX/

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>.

22. Постанова Правління Національного банку України від 05.06.2014 № 335.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0335500-14#Text>.

23. Про затвердження кількісного та персонального складу Громадської ради при Національному банку України: Наказ Національ-